

Справа „Валлова та Валла проти Чеської республіки”
(„Wallova and Walla v. the Czech Republic”)

У рішенні, ухваленому 26 жовтня 2006 року у справі *“Валлова та Валла проти Чеської республіки”*, Суд постановив, що

- було порушено ст. 8 Конвенції щодо факту розлучення дітей із заявниками та поміщення їх під соціальний нагляд.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявникам 10000 євро як компенсацію моральної шкоди¹.

Обставини справи

Заявники Емілі Валлова, 1969 р.н., та її чоловік Ярослав Валла, 1949 р.н., є громадянами Чехії, мешкають у м. Вече (Чехія). Вони мають п'ять дітей, котрі народились відповідно у 1985, 1988, 1995, 1997 і 2000 роках.

У вересні 2000 року місцевий суд (за зверненням департаменту соціального захисту) ухвалив рішення про встановлення нагляду за сім'єю п. Валли та п. Валлової. Встановлення нагляду було спрямоване на те, аби домогтися від заявників належного облаштування їх сімейного побуту. У листопаді 2000 року департамент соціального захисту звернувся до суду із клопотанням про отримання тимчасової опіки над дітьми заявників. Представники департаменту стверджували, що заявники (ще з 1997 року) так і не спромоглися знайти постійне та належно облаштоване помешкання з огляду на потреби дітей. Суд задовольнив зазначене клопотання (рішення від 15 листопада 2000 року). Відтак трьох старших дітей було тимчасово поміщено до одного дитячого будинку, а двох молодших – до іншого.

У квітні 2002 року суд вирішив перевести дітей заявників під цілковиту опіку відповідних дитячих установ. У його рішенні, зокрема, зазначалося, що п. Валла не має постійної роботи, а його дружина, котра була безробітною, ще не оформила необхідних документів для отримання соціальної допомоги. Суд зрештою вказав, що заявники виявилися неспроможними подолати свої матеріальні труднощі та знайти придатне помешкання. Відтак суд дійшов висновку про те, що п. Валла та п. Валлова не можуть належно виховати своїх дітей. Він, також зауважив, поміж іншого, що відтоді, як дітей

¹ Рішення стане остаточним відповідно до вимог ч.2 ст. 44 Конвенції, оскільки воно може бути предметом перегляду. (Прим. перекладачів)

було поміщено до дитячих будинків, їхні батьки (заявники) не наполягали на побаченні з дітьми. Зазначене рішення місцевого суду було підтримане апеляційною інстанцією.

У січні 2004 року Конституційний суд відмовив заявникам у задоволенні скарги, відзначивши, що спосіб, у який справу було вирішено, був єдино можливим. Конституційний суд також вказав, що рішення місцевого суду відповідало закону і було ухвалено в інтересах дитини.

У 2003 році було скасовано опіку над найстаршим сином заявників (у зв'язку з досягненням ним повноліття). У 2005 році двоє найменших дітей були усиновлені подружжям М. Двох старших дітей було зрештою повернуто заявникам за умови перебування підлітків під наглядом школи (судове рішення від лютого 2006 року). Останнє рішення було мотивоване, зокрема, тим, що заявникам зрештою вдалося орендувати придатну квартиру, п. Валла продовжував упродовж кількох місяців працювати, а його дружина вже отримувала пенсію по інвалідності.

Зміст рішення Суду

Заявники скаржилися на те, що їх розлучили з дітьми, а державні органи, зі свого боку, жодним чином не зарадили такій ситуації. Вони стверджували про порушення ст. 8 та ст. 14 Конвенції.

Суд зауважив, що вже внутрішні суди чітко вбачали проблему у тому, що заявникам було важко знайти помешкання, придатне для такої великої сім'ї. Суд також відзначив, що під сумнів не ставилися ані здатність заявників виховувати своїх дітей, ані їх батьківські почуття. Національні суди зрештою визнали, що заявники вживали зусиль задля подолання своїх труднощів. На думку Суду, справжня проблема полягала в обмеженості засобів, які органи влади застосовували для вирішення справи. Відтак було застосовано такий вкрай суворий захід, як розлучення дітей з батьками. Суд вважає, що до такого кроку можна вдаватися лише в особливо серйозних випадках. Він вказав, що органам влади слід було пошукати м'якших заходів. Зокрема, можна було організувати регулярне відстежування побутових та гігієнічних умов у помешканні заявників. Крім того, соціальні працівники могли надавати заявникам конкретні поради щодо того, як поліпшити їх житлові умови. Але такі альтернативні заходи проведені не були.

Отож, Суд дійшов висновку про недостатність підстав, якими керувалися національні органи, ухвалюючи рішення про поміщення дітей до соціальних опікунських установ. До того ж, із фактів справи не було очевидним те, що органи

соціального захисту вживали яких-небудь серйозних заходів, аби допомогти заявникам подолати їх труднощі та якнайшвидше повернути дітей. Тому Суд постановив, що мало місце втручання у право заявників на повагу до їх сімейного життя, яке порушувало ст. 8 Конвенції.

Суд також вирішив, що не було необхідності розглядати питання щодо можливого порушення ст. 14 Конвенції.